

Noten:

- 1) *Collectie Booth, Rijksarchief Utrecht.*
- 2) *Vgl. het Armorial Général van Rietstap.*
- 3) *Civ. proc. Hof van Gelre.*
- 4) *Zie de volmachten Gld. Leenkamer.*
- 5) *Protocol notaris Hammius.*

- 6) *De Nederl. Leeuw, jrg. 1911, kol. 119.*
- 7) *Geneal. en Herald. Gedenkwaardigheden in en uit de kerken van de prov. Utrecht pag. 32, 33.*
- 8) *Kap. ten Dom, Rijksarchief Utrecht.*
- 9) *Charters varia, collectie de Stuers, Rijksarchief Utrecht.*
- 10) *Crim. prot., Hof van Gelre.*

UTRECHTS ONBESTORVEN VERLEDEN

(IX)

Een huis in de rij. Een onopvallende middenstandswoning in een van de oude straten van Utrecht's binnenstad. In dat huis is het voortgaan van de tijd hoorbaar door het slagwerk van de Domtoren en zichtbaar zijn er de resultaten van honderd jaar uit de belevingswereld van de vrouwen van toen en nu. In het een eeuw geleden eenmaal per week verschijnende „Volksblad” schreef de uitgever-redakteur Jhr. Jerenimo de Bosch Kemper (jurist, econoom, historicus en hoogleraar te Amsterdam): „De beste diensten die de hogere standen aan de lagere kunnen bewijzen is het openen van wegen tot meer algemene ontwikkeling in verschillende richting. Daartoe is nodig vermeerdering van kennis en kunde, maar vooral opwekking van zedelijke wilskracht”.

De dochter van de hiervoor genoemde hoogleraar Freule Jeltje de Bosch Kemper leefde zo bewust mee met de ideeën van haar vader, dat zij zich in 1870 mengde in de toen opgewonden strijd voor vrouwen-emancipatie.

In het ook in die tijd verschijnende speciale vrouwenblad „Onze Roeping” van Betsy Perk werd eveneens gewezen op de belangrijkheid voor jonge vrouwen om een vak te leren.

Kortom het waren de jaren waarin de neiging tot uitbreiding van het vrouwelijk arbeidsveld zich begon te ontplooiën en er ontstonden organisaties die daarbij de helpende hand wilden bieden. De Algemene Nederlandse Vrouwenvereniging „Arbeid Adelt” onder leiding van Betsy Perk begon haar werk op 17 oktober 1871 en een half jaartje later „Tesselschade” (8 april 1872) met als presidente freule Jeltje.

Een misverstand tussen bestuur en leidster was voor Betsy Perk aanleiding in 1872 af te treden in tegenstelling met freule Jeltje die tot in hoge ouderdom (in 1916 overleden op bijna 80-jarige leeftijd) in velerlei opzichten de ziel van haar organisatie bleef.

De verenigingen (op 1 januari 1953 gefusioneerd) bewogen zich eerst op het gebied van „nuttige en fraaie handwerken”, naderhand uitgebreid met „kunstnaaldwerk” gemaakt door vrouwen uit de beschaafde stand die genoodzaakt waren geheel of ten dele in eigen onderhoud te voorzien. Deze handwerken, vervaardigd met door de verenigingen gratis verstrekte materialen, werden dan verkocht. Uit de opbrengsten daarvan en uit de leden-contributie werd en wordt naast materiële ook morele steun verleend aan minder bevoorrechte vrouwen waar voor hun welzijn een handreiking noodzakelijk is.

De thans meer dan een eeuw oude Algemene Nederlandse Vrouwenvereniging „Tesselschade-Arbeid Adelt” in Amsterdam begonnen, breidde zich over het gehele land uit (in 1971 meer dan 10.000 leden). In grote steden zijn winkels, in kleinere plaatsen verkoopadressen voor afzet van de met naald en draad gemaakte luxe- en gebruiksartikelen. Zo'n „T.A.A.-verkoopplaats” is ook in onze stad te vinden. Al bijna zeventig jaar wordt naaldkunst-handwerk verkocht of op speciale bestelling vervaardigd in de winkel aan de Keistraat no. 1; een straat waarin de haast van ons hedendaagse leven nauwelijks merkbaar is.

F. van Schaverbeke